

Bilaga 4 – Särskild sammanställning

Del av det tematiska tillägget, Kust och skärgård för Österåkers kommun 2040

Innehåll

Hur miljöaspekter har integrerats i planen	3

Strategier för lokala knutpunkter och natur- och kulturvärden	
Hur hänsyn har tagits till MKB och inkomna synpunkter	4

Grönblå strukturer och bebyggelseutveckling	
Ekosystemtjänster och vattenkvalitet	
Infrastruktur och tillgänglighet, på sjö och land	
Tekniska infrastrukturer samt hälsa och säkerhet kopplat till klimatanpassning	
Riksintressen	
Avvägning mellan planförslag och alternativ	6

Uppföljning av miljöpåverkan	7

Riksintressen	
Hälsa och säkerhet	
Klimatanpassning	
Miljökvalitetsnormer	
Natur- och Kulturmiljö	
Kretslopp och miljöteknik	
Areella näringar	
Tätortsutveckling	
Planerade åtgärder för övervakning och uppföljning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför	8

Särskild sammanfattning

Enligt miljöbalken (6 kap § 16) ska en särskild sammanställning tas fram i samband med att en plan som omfattas av kravet på en miljöbedömning antas. I sammanställningen ska det framgå hur miljöaspekterna har integrerats i planen, hur hänsyn tagits till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter, skälen för att planen har antagits framför de alternativ som övervägts samt vilka åtgärder som vidtas för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som planen medför.

Hur miljöaspekter har integrerats i planen

Arbetet med det tematiska tillägget till översiktsplanen ”TÖP – Kust och skärgård” har präglats av ett brett hållbarhetsperspektiv, där miljöfrågorna har hanterats utifrån ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Hållbarhetsbedömningen har fungerat som stöd i avvägning mellan olika utvecklingsförslag genom en iterativ process där de olika hållbarhetsfaktorerna beaktats för att kunna nå en så stor total hållbarhet som möjligt.

Planen har utarbetats med ambitionen att samplanera för bebyggelsestruktur och social struktur, transport och infrastruktur på land och vatten, grön- och blåstruktur, kulturmiljö samt identitetsskapande strukturer. På så sätt har samtliga hållbarhetsfrågor behandlats parallellt vilket givit goda förutsättningar att integrera miljöaspekterna. I många fall har då olika miljöaspekter kunnat stärka varandra, samtidigt som också konflikter mellan miljöaspekter behövt hanteras

Strategier för lokala knutpunkter och natur- och kulturvärden

Samordningsvinster

En tydlig strategi för kust och skärgården är att utveckla marina näringar samt förtäta vid lokala knutpunkter med närhet till kollektivtrafik på vatten och land. Med en funktionsblandad bebyggelse, förtätning enligt principer som skapar attraktiva och trygga stadsrum, samt ett ökat utbud av service och en utveckling av marina näringar kan kust och skärgård utvecklas till en viktig attraktionspunkt för både kommunen och regionen. Det bidrar till möjligheten att driva verksamheter även under vinterhalvåret och kan locka till sig både näringslivets

aktörer samt fler besökare. En positiv konsekvens är också att ett bredare utbud av bostäder kan erbjudas till invånare i kust och skärgård så att det är möjligt att bo kvar under alla skeden i livet. Samtidigt kan en funktionsblandad bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen och ökat utbud av service minska både behovet av resor och främja andelen resor med hållbara transportsätt. När bebyggelsen främst koncentreras till befintliga strukturer vid de lokala knutpunkterna ges möjligheter att minska en utveckling av utglesad bebyggelse i tätortens ytterkanter och värna kontinuiteten av naturmiljöerna samt jordbruk- och kulturlandskap.

Olika utvecklingsmöjligheter pekats ut för de olika delarna av planområdet. Längs fastlandets kuststräcka och på öarna i Furusundsleden föreslås en varsam och ej expansiv förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden. I Mellanskärgården föreslås kompletteringar och förtätningar i redan befintliga områden och nybyggnation ska ske på platser där det bedöms som lämpligt utifrån natur- och kulturvärden. Ny bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark. I ytterskärgården är möjligheten till ny bebyggelse hårt begränsad av befintliga riksintressen samt övriga intressen. Ytterskärgården är

i planen helt undantagen från bebyggelseutveckling. Allmänhetens och det rörliga friluftslivets tillgång till stränder värnas, liksom naturvärden kopplade till strandmiljöer.

Kompletteringar i kust och skärgård ger möjlighet till en förbättrad hantering av dricksvatten samt annan teknisk försörjning såsom avloppshantering. Jordbruks- samt skogslandskap ska förbli obrutna. Tillgängligheten till besöksmål i planområdet ska utvecklas

Hållbarhetskonflikter

Strategierna för satsningar på lokala knutpunkter och natur- och kulturvärden innebär samordningsvinster men också konflikter mellan olika hållbarhetsaspekter. Planens största potential ligger i en uttryckt ambition om att bevara natur- och kulturvärden. Detta kopplas till, och förstärks av, en förtätningsstrategi i kollektivnära lägen med bra tillgång till service och teknisk infrastruktur. De största riskerna är kopplade till dels hur väl planens ambitioner för bevarande av jordbruksmark kan hanteras samt till hur kultur och naturvärden hanteras för att uppnå ekologisk hållbarhet. Specifikt gäller detta värden knutna till strand- och vattenmiljöer, där ett ökat besöksstryck i känsliga miljöer samt ökad trafik av fritidsbåtar och utveckling av marina näringar och bryggor innebär stora utmaningar. Det marina näringslivets behov av mark riskerar att innebära en konflikt med

riktlinjerna om att värna allemansrätten, naturvärden och vattenområden.

Utveckling av turism och besöksnäring samt bostadsutveckling bidrar till en viktig tillväxt av både kust och skärgård, samtidigt som resor med personbilar riskerar att öka till följd av de långa avstånden inom planområdet och kollektivtrafikens begränsningar. Planarbetet har kontinuerligt hanterat dessa konflikter och gjort medvetna ställningstaganden för varje område. Planens riktlinjer ger stöd för hur dessa konflikter ska hanteras i genomförandet. Kustens och skärgårdens möjligheter att utvecklas utan risker för hälsa och säkerhet eller negativa miljökonsekvenser behöver dock hanteras vidare i den efterföljande och mer detaljerade planeringen.

Hur hänsyn har tagits till MKB och inkomna synpunkter

Planarbetet har sedan start utformats parallellt med hållbarhetsbedömningen i en iterativ process. Justeringar har också genomförts till följd av synpunkter under samråd och granskning. Förändringarna av planförslaget har övergripande omfattat följande två kategorier:

- Förslaget till mark- och vattenanvändning har justerats för att minska negativa miljökonsekvenser
- Riktlinjer och vägledningar har kompletterats för att omfatta fler hållbarhetsparametrar samt förtydligats för att ge stöd i konflikthantering mellan olika hållbarhetsaspekter under genomförandet.

Grönblå strukturer och bebyggelseutveckling

Förslaget till markanvändning har i viss mån justerats för att tydliggöra var ny bebyggelse främst avses tillkomma samt vilka områden som är befintliga. Föreslagen markanvändning har också justerats för att minska konflikter med tätortsnära rekreativområden, tätortsnära natur med höga värden, regionala grönstruktur samt med vattenområden. I de flesta fall har dock enbart vägledningarna för de aktuella områdena behövt justeras för att förtydliga hur en utveckling ska ta hänsyn till befintliga värden och behovet av hänsyn

vid fortsatt utredning/planläggning. En utförligare beskrivning av kommunens bostadsförsörjning har tillkommit med en redogörelse av kommunens bostadsförsörjningsplan.

Den utveckling som föreslås i planförslaget och som kan komma att påverka den regionala och mellankommunala gröna infrastrukturen är i form av mindre kompletteringar av bebyggelsen vid Roslags-kulla, samt en marin verksamhet på redan ianspråktagen mark vid Östanå färjeläge. Verksamheten kommer att prövas med hänsyn till strandskyddet.

Satsningar på kollektivtrafiken bedöms ha positiva effekter för att tillgängliggöra de rekreativa värdena i den gröna värdekärnan inom Angarkilen. Ingen övrig utveckling föreslås inom den gröna kilen. Ett tillägg har gjorts om att påverkan på den gröna värdekärnan ska utredas vidare vid utvecklig för att fortsatt ta hänsyn till dess värden.

Ekosystemtjänster och vattenkvalitet

Förtätning och kompletteringar av bostads- och verksamhetsområden längs kuststräckan och i skärgården samt utveckling av besöks- och marina näringar innebär en tydlig konflikt mellan behovet av ekosystemtjänster (inklusive det gröna kulturarvet) och de grönbå ytor som kan tillhandahålla dem. Konflikter uppstår också mellan exploatering

i strandzoner och det rörliga friluftslivet och naturvärden.

Här har planens riktlinjer utvecklas för att beskriva hur man på ett strategiskt sätt kan planera för till exempel fungerande dagvattenhantering och klimatanpassning innan låsningar uppstår i detaljerade skeden. Riktlinjerna har också utformats för att beskriva hur hänsyn ska tas till miljö kvalitetsnormerna för vatten. Vidare har i planen förtydligats att noggranna utredningar kommer att krävas vid utveckling av marina näringar för att uppnå eller upprätthålla miljö kvalitetsnormerna för vatten. Det är något som kommunen beaktar vid bland annat detaljplanläggning för att möjliggöra utveckling med hänsyn till bland annat dagvattenhantering och påverkan på vattenmiljöer samt yt- och grundvatten. Exempelvis förespråkas förvaring av båtar på land i stället för i vatten för att minska utsläpp av miljögifter från båtarna.

Infrastruktur och tillgänglighet, på sjö och land

Såväl vägledning och riktlinjer har justerats som en effekt av både hållbarhetsbedömningen och samrådsprocessen i riktning att styra utvecklingen till att prioritera fotgängare och cyklister samt kollektivtrafik på vatten och land. Förtydliganden har också gjorts som möjliggör en ökad andel eldrivna

fordon, bland annat genom laddningsmöjligheter vid bytespunkter.

Tekniska infrastrukturer samt hälsa och säkerhet kopplat till klimatanpassning

Förtätning och kompletteringar längs kuststräckan och i skärgården innebär risker kopplade till hälsa och säkerhet, framför allt kopplat till klimatförändringarnas effekter i form av exempelvis extremväder, höjda vattennivåer och torka. Planområdet utgör i stort sett i sin helhet ett riskområde. Detta gör att risken för att samhällsviktiga funktioner som bland annat transporter, teknisk försörjning, dricksvattentillgång och bostadsbebyggelse ska påverkas är stor.

Planen har uppdaterats med riktlinjer som beskriver vikten av att den tekniska infrastrukturen ska anpassas till kustens och skärgårdens behov av resilienta system samt att bebyggelse i första hand ska undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion samt att kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska riskerna för hälsa och säkerhet kopplat till detta. Planen har också uppdaterats med riktlinjer som förtydligar att även redan befintlig bebyggelse ska beaktas utifrån hantering av risker.

Riksintressen

I planförslaget har förtydliganden gjorts av hänvisningar till översiktsplanens generella råd och riktlinjer kring hantering av risk för skada på riksintressen. Utöver det har ställningstaganden tillkommit för ett antal riksintressen där åtgärder för att hantera identifierade risker har inkluderats i planförslaget. Tydligast gäller detta för Roslags-Kulla, Ljusterö med omland samt mellanskärgården. Områden för utveckling som bedöms strida mot riksintresset och andra värden har tagits bort ur planförslaget.

För Ljusterö med omland samt för mellanskärgården har förtydliganden gjorts kring hur kommunen förhåller sig till riksintressena för naturvård vid planerad utveckling. Vidare har en skrivning tillkommit under utvecklingsmöjligheter för ytterskärgården, om att exploatering ska undvikas i ytterskärgården.

Skrivningar om buller har utvecklats för att tydliggöra hur hänsyn ska tas vid bebyggelseutveckling på platser som kan påverkas av buller. Åtgärder ska genomföras för att minska buller där det är möjligt och bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån. Kommunens intention är att fortsatt tillgodose riksintressena för sjöfart. Kommunen har ingen rådighet att fatta beslut i frågan om minskad

trafik och lägre hastigheter i Furusundsleden, men avser verka för det med hänsyn till, bland annat, erosionsskador på enskilda fastigheter.

Avvägning mellan planförslag och alternativ

Tillägget till översiktsplanen har utformats med utgångspunkt att vara det alternativ för kommunens utveckling som skapar de bästa möjliga förutsättningarna för en hållbar utveckling, utifrån dagens kunskap och förutsättningar. Planen har utgått från bland annat nationella, regionala och kommunala mål och riktlinjer samt kommunala planer, vilka har skapat ramarna för utvecklingsstrategierna.

I arbetet med planen har löpande avvägningar mellan intressen och påverkan gjorts. Mest utpräglad av dessa är avvägningen mellan å ena sidan förtätning inklusive komplettering kring lokala målpunkter samt utveckling av besöks- och marina näringar i strandzoner, och å andra sidan en sammanhållen grönstruktur med tillgång till rekreationsområden, kulturlandskap och ekosystemtjänster.

Bedömningen är att planförslaget är den inriktning som bäst kombinerar planens syfte med en hållbar utveckling.

Uppföljning av miljöpåverkan

Kommunen bör kontinuerligt följa utvecklingen av tillståndet i miljön samt människors hälsa. Exempel på uppföljning ges bland annat i hållbarhetsbedömningens ”Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP” och i planens genomförandestrategi.

Nedan beskrivs de områden som kommunen särskilt bör följa upp och övervaka utvecklingen av utifrån risk för negativ påverkan på miljön, människors hälsa samt hållbarhet och klimatanpassning. Kommunen ska också följa upp att det utarbetas former för att arbeta strategiskt med frågor kring hälsa och säkerhet samt klimatanpassning vid utveckling i riskområden, liksom med frågor vid utveckling av besöks- och marina näringar i strandzoner. För att nå planens ambitioner om god miljö, behöver man i dessa fall hitta strategiska lösningar på en bredare nivå än inom enskilda detaljplaner.

Uppföljning bör även särskilt ske när det gäller sociala aspekter och påverkan på olika grupper, exempelvis hur översiktsplanen uppfyller barns behov och villkor eller hur trygghets- och jämställdhetsaspekter beaktas, med särskilt fokus på tillgång till rekreation, mötesplatser, service och transport.

Riksintressen

- Påverkan i samband med planering och exploatering för riksintresse för kulturmiljövård i Roslags-Kulla/Östanå måste följas upp så att riksintresset inte påverkas negativt vid exploatering.
- Påverkan på riksintresset för det rörliga friluftslivet i samband med utveckling av marina näringar måste följas upp. Särskild hänsyn måste tas så att riksintresset inte påverkas negativt genom exploatering och utveckling i områden av stor vikt för friluftslivet.

Hälsa och säkerhet

- Kommunen ska utreda risker i samband med bebyggelseutveckling så att människors hälsa eller miljön inte utsätts för risker eller stora påfrestningar. Det gäller exempelvis att utreda buller vid tätortsutveckling med särskilt hänsyn till knutpunkter, riskfrågor kopplat till utveckling i närheten av primär och sekundär led för farligt gods, riskfrågor kopplat till exploatering angränsande miljöstörande verksamheter, exploatering som berör potentiellt förorenade områden samt områden utpekade med risk för erosion, skred, ras och översvämning.
- Lokalisering och utformning av bebyggelse, infrastruktur och allmänna platser ska förebygga att människor och egendom drabbas av olyckor.

Klimatanpassning

- Frågan om klimatanpassning är mycket viktig i hela kust- och skärgårdsområdet. För att hantera redan föreslagna åtgärder i klimatanpassningsplanen för att undvika risker kopplade till ett förändrat klimat och översvämningsriske ska handlingsplaner tas fram för större områden eller per projekt i kommande planering. Fokus bör ligga på platser som är särskilt utsatta för översvämning, så som kustområdena vid Rydboholm, Margretelund, Tuna och Östanå.

Miljö kvalitetsnormer

- Kommunen ska utreda, säkerställa och följa upp att dagvattenhanteringen i utbyggnadsområden och områden som förtätas är tillfredställande så att vattenmiljöer inte påverkas negativt och att miljö kvalitetsnormer inte försämrats.
- Kommunen ska utreda, säkerställa, samt följa upp att vattenmiljöer inte påverkas negativt och att miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten inte påverkas avseende både ekologisk och kemisk status.

Natur- och Kulturmiljö

- Kommunen ska följa upp att hänsyn tas till naturvärden som överlappar med utvecklingsförslag.
- Kommunen ska utreda påverkan på den gröna värdekärnan och på vilket sätt hänsyn kan tas till dess värden vid utveckling.
- Kommunen ska följa upp att föreslagna utredningar för naturmiljö, kulturmiljö och ekosystemtjänster genomförs och implementeras.
- Kommunen ska vid planläggning och i samband med exploatering följa upp påverkan på naturmiljöer. Påverkan på naturmiljöer i samband med ökat antal besökare ska också följas upp. Utredningar ska genomföras för att avgöra påverkan på samt minska konsekvenserna av planerna på värdefulla naturmiljöer samt specifika arter.
- Kommunen ska utreda, säkerställa och följa upp att en god tillgång samt tillgänglighet till rekreationsområden finns för boende och besökare i området.
- Kommunen ska möjliggöra att grön- och kulturstråk byggs genom dialog med privata aktörer och markägare.

Kretslopp och miljöteknik

- Kommunen bör följa upp miljö-, hälso- och klimatpåverkan, från byggnader, infrastruktur

och energiproduktion samt uttaget av icke förnybara råvaror.

- Kommunen bör följa upp avfallsmängden inom planområdet årligen, samt genomföra avfallsförebyggande åtgärder.

Areella näringar

- Kommunen ska följa upp hanteringen av jordbruksmarken så att tillgången på brukbar mark långsiktigt tryggas.

Tätortsutveckling

- Det är viktigt att kommunen följer upp sitt genomförande och prioriterar bebyggelseutvecklingen vid utpekade utvecklingsområden. En hållbar och effektiv kollektivtrafik ska säkerställas parallellt med bostads- och verksamhetsutveckling inklusive utveckling av turism samt att ett gång- och cykelvägnät byggs ut mellan viktiga målpunkter.
- Kommunen ska följa upp att tillgången och tillgängligheten till grönytor för barn och unga är i linje med utpekade kommunala mål och riktlinjer.
- Kommunen ska följa upp att planens genomförande förebygger en geografisk uppdelning utifrån socioekonomiska faktorer samt att alla inne- och utemiljöer ska utformas och gestaltas så att de främjar jämställdhet,

trygghet, hälsa, tillgänglighet, kultur och social sammanhållning.

- Kommunen ska följa upp hur planens genomförande bidrar till ett bredare utbud av bostäder för att människor ska ha likvärdig tillgång till bostad och boendemiljö av god kvalitet samt möjlighet att göra boendekarriär inom planområdet.

Planerade åtgärder för övervakning och uppföljning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför

I hållbarhetsbedömningen, under rubrik "Uppföljning av miljöpåverkan" beskrivs hur kommunen avser följa upp översiktsplanens betydande miljöpåverkan, bland annat genom förslag på åtgärder som planeras för övervakning och uppföljning. Rutiner behöver även tas fram för hur intern uppföljning av planen ska ske på ett strukturerat sätt. Samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för att ta fram rutinerna.

